

ความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ
กรณีศึกษา ชมรมผู้สูงอายุโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
Housing Renovation Demand of Elderly Club Member:
A Case Study of an Elderly Club, Chulalongkorn Hospital

รับบทความ 30/07/2020
แก้ไขบทความ 22/08/2020
ยอมรับบทความ 26/08/2020

วรรณวสา ขำสุข ไตรรัตน์ จารุทัศน์

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Wannawasa Khamsook, Tirat Jarutat

Department of Housing, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

Wannawasa.k@hotmail.com, tirat13@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงจำนวนของประชากรสูงอายุที่ส่งผลต่อแนวโน้มของประชากรสูงอายุทั่วโลก และมีแนวโน้มของประชากรสูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ แต่ละประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสังคมที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม เช่น นโยบายประเทศ ความก้าวหน้าทางการแพทย์ รวมถึงมีการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น มีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการที่ประชากรแต่งงานลดลง การมีลูกลดลง ก็ส่งผลให้สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเช่นกัน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย และคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพของประชากรผู้สูงอายุ จึงดำเนินการสร้างอาคารเพื่อดูแลผู้สูงอายุแบบครบวงจรขึ้น โดยเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2558 และได้รับพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามอาคารว่า "อาคาร ส.ธ." ถือเป็นศูนย์การดูแลผู้สูงอายุแบบบูรณาการ ซึ่งมีอาคารสูง 18 ชั้นที่มีหน่วย ให้บริการดูแลผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน

เพื่อรองรับประชากรสูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น ความต้องการของผู้สูงอายุก็แตกต่างกัน การศึกษาค้นคว้าจึงมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของการอยู่อาศัยในของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาวิเคราะห์ความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุและเสนอแนะแนวทาง งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท รวมทั้งติดตามผลการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

การศึกษพบว่าสมาชิกชมรมฯ ส่วนมากมีที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในที่อยู่อาศัยรูปแบบบ้านเดี่ยว มีรายได้หลังเกษียณอยู่ในช่วง 20,001 - 50,000 บาท/เดือน มากที่สุด โดยมากจะอาศัยร่วมกับญาติ พี่น้อง และใช้เงินเก็บส่วนตัวเป็นแหล่งเงินในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย และมีจำนวนน้อยมากที่จะใช้เงินกู้เพื่อมาปรับปรุง พื้นที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือ ห้องน้ำ จึงควรเตรียมการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ ด้วยการปรับปรุงวัสดุพื้นกันลื่นและราวจับช่วยพยุงสำหรับลูกนั่ง ซึ่งจะส่งผลต่องบประมาณในการปรับปรุง และพบว่าหากผู้สูงอายุมีรายได้ที่ 20,001 - 50,000 บาทต่อเดือน จะใช้เวลาในการผ่อนจ่ายค่าอุปกรณ์ประเภทพื้นและราวจับ เป็นเวลามากกว่า 7 เดือน

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, ชมรมผู้สูงอายุ, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์, ปรับปรุงที่อยู่อาศัย

Abstract

A change of aging people that affect to trend of world aging society also affects to number of aging populations. So, in many countries, have changed their different social system according to their environment, such as country policy, medical and self-caring. A changing of popularity that lower ratings of marriage, lower children, also a lower proportion of the aging population. Apparently, Thai people have to prepare themselves to face the old people's age situation which will happen certainly soon. Chulalongkorn Hospital, The Thai Red Cross Society and Faculty of Medicine have been aware of the importance of specializing care for the elderly so they have been building the building for taking care of the elderly in more comprehensive ways that facilitated the convenience of services and present the potential of elderly service standard opened in 2015. Given a building name as “Sor Tor building” form HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn, provide an 18-floor service.

To support the increasing elderly population also the different needs, this research focuses on the housing or the elderly. The study of the physical environment of living in the elderly in order to analyze the housing improvement needs of the elderly and make a financial recommendation. Including follow-up of housing improvements for the elderly

This research found that most of the club members live in inner Bangkok. Most of them are in single-family houses. Having mostly income after retirement during the period 20,001- 50,000 baht, living with their relatives. A source of renovation budget is personal funds, least from the loan. The most accident area is the bathroom. So, the preparations to prevent accidental are improved non-slip floor materials and installed handrails to support when sitting. That will affect the budget for improvement. And found that if most of the elderly have incomes that 20,001- 50,000 baht will spend the time to pay for equipment for more than 7 months.

Keywords: *Aging, Elderly club, Chulalongkorn Hospital, housing renovation*

บทนำ

สถานการณ์ผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรสูงวัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มของประชากรสูงวัยทั่วโลก และมีแนวโน้มของประชากรสูงวัยที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ แต่ละประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสังคมที่แตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม เช่น นโยบายประเทศ ความก้าวหน้าทางการแพทย์ รวมถึงมีการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น มีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการที่ประชากรแต่งงานลดลง อัตราการเจริญพันธุ์ลดลง ส่งผลให้สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเช่นกัน

สถานการณ์ผู้สูงอายุโลก จำนวนประชากรสูงวัยทั่วโลกต่างเพิ่มสูงขึ้น และมีสัดส่วนของจำนวนประชากรสูงวัยต่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ¹ มีประชากรสูงวัย (65 ปีขึ้นไป) มากกว่า 703 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 9 ในพ.ศ. 2562 และจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ในพ.ศ. 2593 คิดเป็นร้อยละ 16 ซึ่งจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเร็วที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ภูมิภาคอาเซียน มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นร้อยละ 11 และในภูมิภาคลาตินอเมริกาและกลุ่มประเทศในแถบแคริบเบียน มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นร้อยละ 9 โดยการสำรวจในพ.ศ. 2563 พบว่ามีประเทศสมาชิก 3 ประเทศได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ (ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 18.7)² ประเทศไทย (ร้อยละ 18) และประเทศเวียดนาม (ร้อยละ 8.1) สำหรับประเทศที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอีก 2 - 3 ปีข้างหน้า ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย (ร้อยละ 6.7) ประเทศเมียนมา (ร้อยละ 6.4)³

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ตามที่รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2553 – 2583 โดยใน พ.ศ. 2563 ในประเทศไทยมีประชากรทั้งหมดประมาณ 66.5 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรสูงวัยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 12 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 20 ซึ่งมีสัดส่วนของวัยผู้สูงอายุต่อวัยทำงานเป็น 1:4 และในพ.ศ. 2574 ประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นไปถึงร้อยละ 28 ทำให้สัดส่วนวัยผู้สูงอายุต่อวัยทำงานเป็น 1:1 แสดงถึงการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของประชากรผู้สูงอายุ⁴ แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2⁵ (พ.ศ. 2545 - 2564) เป็นยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาด้านประชากรผู้สูงอายุที่ได้เพิ่มขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 5 ด้านซึ่งหนึ่งในนั้น ได้แก่ ด้านส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ในด้านนี้ยังแบ่งแยกย่อยออกมาเป็น 6 ด้านด้วยกันซึ่งหนึ่งในนั้นมีด้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยมีวัตถุประสงค์ให้สนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้แก่ครอบครัวและผู้สูงอายุในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับความต้องการในวัยสูงอายุ

การศึกษาครั้งนี้จึงเน้นศึกษาสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อทราบแนวโน้มของความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยต่อไป

¹ "World Population Ageing 2019," United Nations. Population Division. Department of Economic and Social Affairs, Accessed March 3, 2020, <http://www.un.org/en/development/desa/population/>.

² "Share of Aging Population Singapore 2015-2035," Statista, Accessed March 5, 2020, <https://www.statista.com/statistics/713663/singapore-forecast-aging-population/>.

³ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561** (นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2562).

⁴ "การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย," สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, <http://sevice.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries01.html>.

⁵ คณะกรรมการแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2561)**. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๖ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพวัฒนา, 2553).

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท
- 2) วิเคราะห์ความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท
- 3) เสนอแนะแนวทาง งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท
- 4) ติดตามผลการปรับปรุงที่อยู่อาศัย สำหรับผู้สูงอายุ

การทบทวนวรรณกรรม

เมื่อทำการทบทวนวรรณกรรมจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ลักษณะ คือ วิทยานิพนธ์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุ ข้อมูลด้านการออกแบบปรับปรุงพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ ข้อมูลด้านความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และข้อมูลด้านปัจจัยในการปรับปรุงบ้านพักอาศัย และนำมาเปรียบเทียบข้อคล้ายคลึงในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา

ตาราง 1 ข้อมูลการทบทวนวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบกับประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา

ลำดับ	ข้อมูลในการศึกษา	ลักษณะทาง กายภาพของ ผู้สูงอายุ	การออกแบบปรับปรุงพื้นที่ สำหรับผู้สูงอายุ		ความต้องการที่อยู่อาศัยของ ผู้สูงอายุ		ปัจจัยในการ ปรับปรุงบ้านพัก อาศัย	ประเด็นที่ ผู้วิจัยศึกษา
	ปีที่ทำ	2558	2555	2557	2554	2554	2559	
	รายละเอียด	ปัทมาสน ⁶	เจษฎา ⁷	ปฏิพันธ์ ⁸	เต็มศิริ ⁹	ลิขิตศรี ¹⁰	เมธิรา ¹¹	
1.	ตัวแปรด้านข้อมูล ส่วนตัว							
	เพศ	✓	✓	✓	-	✓	-	✓
	อายุ	✓	✓	✓	✓	✓	-	
2.	ตัวแปรด้านรายได้หลัง เกษียณอายุ	-	-	-	✓	-	-	✓
3.	ตัวแปรด้านการ ประเมินสุขภาพตนเอง	✓	-	-	-	-	-	✓
4.	ตัวแปรด้านที่อยู่							
	กรุงเทพมหานคร	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ต่างจังหวัด	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5.	ตัวแปรด้านเขตที่อยู่ อาศัย	-	-	-	-	-	-	✓

⁶ ปัทมาสน์ เพชรสม, "พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558).

⁷ เจษฎา ชัยเจริญกุล, "สภาพการอยู่อาศัยและการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ วัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย จังหวัดสระบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

⁸ ปฏิพันธ์ แทนเมือง, "แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงด้านกายภาพศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557).

⁹ เต็มศิริ ศิริสมบัติ, "การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

¹⁰ ลิขิตศรี พุดธิธนกร, "แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง: กรณีศึกษา ชุมชมผู้สูงอายุในสวนสาธารณะลุมพินี กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

¹¹ เมธิรา ศิริทัศนกุล, "การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการต่อเติมที่อยู่อาศัยประเภททาวน์เฮาส์ระดับราคาปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559).

ลำดับ	ข้อมูลในการศึกษา	ลักษณะทาง กายภาพของ ผู้สูงอายุ	การออกแบบปรับปรุงพื้นที่ สำหรับผู้สูงอายุ	ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ		ปัจจัยในการ ปรับปรุงบ้านพัก อาศัย	ประเด็นที่ ผู้วิจัยศึกษา
	ปีที่ทำ	2558	2555	2557	2549	2554	2559
	รายละเอียด	ปัทมาสน์	เจษฎา	ปฏิพันธ์	เต็มศิริ	ลิขิตศรี	เมธิรา
6.	ตัวแปรด้านลักษณะที่ อยู่อาศัย						
	บ้านเดี่ยว	-	✓	-	✓	✓	-
	ทาวน์เฮาส์	-	✓	-	✓	✓	-
	ตึกแถว	-	✓	-	✓	✓	-
	คอนโดมิเนียม	-	✓	-	✓	✓	-
	อพาร์ทเมนต์	-	✓	-	✓	✓	-
7.	ตัวแปรด้านระยะ เวลา ที่พักอาศัยในที่อยู่ ปัจจุบัน	-	-	✓	✓	✓	-
8.	ตัวแปรด้านผู้อาศัย ร่วมในปัจจุบัน	-	-	-	✓	✓	-
9.	ตัวแปรด้านการ วางแผนที่อยู่อาศัยใน อนาคต	-	-	-	✓	-	-
10.	ตัวแปรด้านอุบัติเหตุ ภายในที่อยู่อาศัย	-	-	-	-	-	✓
11.	ตัวแปรด้านแหล่งเงินที่ ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่ อาศัย	-	-	-	-	-	✓

จากการทบทวนวรรณกรรม เมื่อศึกษาตัวแปรด้านลักษณะที่อยู่อาศัยตามประเภทที่อยู่อาศัยตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 55 (พ.ศ. 2543)¹² นำมาวิเคราะห์ร่วมกับประเภทที่อยู่อาศัยที่มีการซื้อขายในตลาด และวิเคราะห์ตามลักษณะพื้นที่ใช้งานของแต่ละประเภทที่อยู่อาศัย โดยแบ่งพื้นที่ใช้งานออกเป็นชาน/ระเบียง ห้องนอน ห้องนั่งเล่น ที่จอดรถ ห้องครัว และห้องน้ำ

โดยประกอบกับการใช้แบบสอบถามในการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุแล้วนั้น งานวิจัยนี้ได้ศึกษาต่อยอดไปถึงการแบ่งประเภทที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อทราบพื้นที่ใช้งานเพื่อนำไปวิเคราะห์ตัวอย่างงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทที่อยู่อาศัยตามพื้นที่ใช้งานเพื่อทำการสำรวจที่อยู่อาศัยเช่นกัน โดยศึกษาถึงรูปแบบที่อยู่อาศัยตามกฎหมายกระทรวง ตามลักษณะในตลาดปัจจุบัน และในงานศึกษาวิจัย มีรายละเอียดตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 แบ่งประเภทที่อยู่อาศัยตามกฎหมายกระทรวง ตลาดที่อยู่อาศัยและในงานวิจัย

กฎหมาย	ประเภทที่อยู่อาศัย		พื้นที่ใช้งาน					
	ในตลาด	ในงานวิจัย	ชาน/ ระเบียง	ห้องนอน	ห้องนั่งเล่น	ที่จอดรถ	ห้องครัว	ห้องน้ำ
อาคารอยู่อาศัย	บ้านเดี่ยว	บ้านเดี่ยว	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ห้องแถว	ห้องแถว	-	-	-	-	-	-	-
ตึกแถว	ตึกแถว	ตึกแถว	✓	✓	✓	-	✓	✓
บ้านแถว	ทาวน์เฮาส์	ทาวน์เฮาส์	✓	✓	✓	-	✓	✓
บ้านแฝด	บ้านแฝด	บ้านแฝด	✓	✓	✓	✓	✓	✓

¹² "กฎหมาย ฉบับที่ 55 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522," *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 124 ตอนที่ 17ก. (2550, 26 มีนาคม).

อาคารอยู่อาศัยรวม	คอนโดมิเนียม	คอนโดมิเนียม	✓	✓	✓	-	✓	✓
	อพาร์ทเมนต์	อพาร์ทเมนต์	✓	✓	✓	-	✓	✓

ระเบียบวิธีการวิจัย

- 1) **ขอบเขตด้านพื้นที่** ทำการเก็บข้อมูลที่อยู่อาศัยของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย
- 2) **ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** จากจำนวนประชากรกลุ่มสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 3,000 คน¹³ มีการเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจากตาราง Taro Yamane ในระดับความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 353 ตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามเพื่อประเมินประเภทที่อยู่อาศัย จากนั้นจึงคัดเลือกผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน โดยเลือกมาประเภทละ 2 ตัวอย่าง เพื่อนำมาเปรียบเทียบและหาค่าเฉลี่ยในการคิดงบประมาณการปรับปรุงที่อยู่อาศัย
- 3) **ขอบเขตด้านเนื้อหา** โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยที่ตั้งไว้ตามตาราง 3

ตาราง 3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์	แนวคิดและทฤษฎี
1. ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท	- แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสังคมผู้สูงอายุ - แนวความคิดวิถีชีวิตครอบครัวกับผู้สูงอายุ ¹⁴ - แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ¹⁵
2. วิเคราะห์ความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท	- แนวคิดการให้ผู้สูงอายุอาศัยในที่เดิม (aging in place) ¹⁶ - ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) - แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ¹⁷ - แนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ¹⁸
3. เสนอแนะแนวทาง งบประมาณในการปรับปรุงบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท	- ทฤษฎีวงจรชีวิตของการออมและการลงทุน ¹⁹ - แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัย ²⁰
4. ติดตามผลการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ	- แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ²¹ - ข้อมูลงานวิจัยความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ²²

¹³ จำนวนสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ รพ.จุฬาลงกรณ์สภากาชาดไทย, สํารวจเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2562. โดยผู้วิจัย

¹⁴ บัญชา บุณสิงห์, "ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539).

¹⁵ Goodall, W. L. B., *Aspects of Land Economics* (London: Estates Gazette, 1966).

¹⁶ เจษฎา ชัยเจริญกุล, "สภาพการอยู่อาศัยและการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ วัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

¹⁷ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คณะกรรมการแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ, *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2561)*, ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพวัฒนา, 2553).

¹⁸ ไตรรัตน์ จารุทัศน์, คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558).

¹⁹ "The Theory of Life-Cycle Saving and Investing," Zvi, Bodie, T., Jonathan and W., Paul, Accessed March 3, 2020, <https://doi.org/10.2139/ssrn.1002388>.

²⁰ ปิยดา พันสนธิ, "ความต้องการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณของบุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

²¹ มงคล ปฐมกุลเสาราช, "การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ: กรณีศึกษา ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

²² หน่วยปฏิบัติการวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ, *บ้านปลอดภัยวัยเกษียณ* (กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

ข้อจำกัดในงานวิจัย

- 1) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามผ่านทางเจ้าหน้าที่ประจำชมรม เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำแบบสอบถามไปแนะนำ อธิบายกับผู้ทำแบบสอบถาม จึงสามารถเก็บข้อมูลได้
- 2) งานวิจัยในเชิงสำรวจที่อยู่อาศัยสมาชิกชมรมฯ ผู้วิจัยคัดเลือกประเภทที่อยู่อาศัยได้เพียงประเภทละ 2 ตัวอย่าง โดยทำการสำรวจขนาดและลักษณะที่อยู่อาศัยเพื่อทำการแบ่งประเภท

วิธีดำเนินการวิจัย

มี 6 วิธีคือ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย 2) ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามสมาชิกชมรมผ่านทางการจัดกิจกรรมภายในชมรม เช่น กิจกรรมบรรยาย กิจกรรมเรียนภาษาอังกฤษ และการติดตั้งป้ายเชิญชวนการทำแบบสอบถามออนไลน์ที่บริเวณเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ของชมรม 3) สำรวจและสังเกตที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ 4) การนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น 2 รูปแบบคือรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ 5) การวิเคราะห์ผลโดยใช้หลักสถิติในรูปแบบแจกแจงตารางแบบไขว้ (crosstab) 6) การสรุปและอภิปรายผล

ตาราง 4 วิธีเก็บข้อมูลและขอบเขตการศึกษา

ประเด็นหลัก	วิธีการศึกษา	ตัวแปร
ด้านเศรษฐกิจ	เอกสาร	รายได้หลังเกษียณ
	แบบสอบถาม	แหล่งเงินที่ใช้ในการปรับปรุง
ด้านสังคม	เอกสาร	กรุงเทพมหานคร/ต่างจังหวัด
	แบบสอบถาม	เขตที่อยู่อาศัย
		ลักษณะที่อยู่อาศัยและขนาด
		ระยะเวลาในการอยู่อาศัย
		ผู้อาศัยร่วม
ด้านแผนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	แบบสอบถาม	แผนในการปรับปรุง
		ระยะเวลาในการปรับปรุง
		พื้นที่เกิดอุบัติเหตุ
ด้านงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	เอกสาร	ราคาวัสดุก่อสร้าง
	การสำรวจและสังเกต	ขนาดพื้นที่ใช้งาน

ผลการศึกษาวิจัย สามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ **วัตถุประสงค์ข้อ 1** ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท การวิจัยเชิงปริมาณ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 85.5 และอยู่ในต่างจังหวัด ร้อยละ 14.2 ซึ่งได้ทำการสอบถามเขตที่อยู่อาศัยเพื่อนำมาศึกษาที่ตั้งโดยนำมาจำแนกเขตที่อยู่อาศัยที่ผู้วิจัยได้แบ่งตามสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร²³ และมีการศึกษาเกี่ยวกับรายได้หลังเกษียณผู้อาศัยร่วมในปัจจุบันและแหล่งเงินในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ดังแสดงในตาราง 5 ซึ่งเป็นตารางแสดงผลมากที่สุดและน้อยที่สุดของการศึกษาทั้งหมด

²³ “การแบ่งเขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร,” สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, สืบค้น 5 กรกฎาคม 2562, <http://wiki.kpi.ac.th>.

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลการศึกษาสภาพกายภาพของการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ประเภท	ข้อมูล	สรุปผล	
		มากที่สุด % of Total	น้อยที่สุด % of Total
ข้อมูลส่วนตัว	รายได้หลังเกษียณ	20,000 – 50,000 บาท 47.0	มากกว่า 75,000 บาท 8.5
	การประเมินสุขภาพตนเอง	สุขภาพปานกลาง 50	สุขภาพไม่ดีมาก ๆ 0.9
ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ปัจจุบัน	ที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร 85.5	ต่างจังหวัด 14.2
	ลักษณะที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเดี่ยว 48.2	อพาร์ทเมนต์ / อื่น ๆ 0.9
	ระยะเวลาที่พักอาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน	มากกว่า 20 ปี 54.5	ต่ำกว่า 5 ปี 9.6
	ผู้อาศัยร่วมปัจจุบัน	ญาติ 35.8	คู่สมรส / ลำพัง 9.8
ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานใน ที่อยู่อาศัย	แผนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	กำลังปรับปรุง 50.7	ปรับปรุงแล้ว 20
	พื้นที่ภายในบ้านที่เคยเกิดอุบัติเหตุ	ไม่เกิดอุบัติเหตุ 47	อื่น เช่น บันได 2
	แหล่งเงินในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	เงินเก็บส่วนตัว 78.6	เงินกู้ 4.9

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้ทำการศึกษาลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันของสมาชิกชมรม ส่วนใหญ่เป็นประเภทบ้านเดี่ยว ร้อยละ 48.2 และมีการศึกษาระยะเวลาที่พักอาศัยในที่อยู่อาศัยปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่อยู่อาศัยมากกว่า 20 ปี เมื่อทำการสำรวจที่อยู่อาศัย จึงแบ่งประเภทของที่อยู่อาศัย ดังนี้ ประเภทที่ 1 บ้านเดี่ยวหรือบ้านแฝดที่มีความกว้างหน้าที่ดินมากกว่า 8 เมตร ประเภทที่ 2 ตึกแถวหรือทาวน์เฮ้าส์ที่มีความกว้างหน้าที่ดิน 4.00 - 8.00 เมตร ประเภทที่ 3 อาคารอยู่อาศัยรวม

ตาราง 6 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันของสมาชิกชมรมฯ

	ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบัน (N=353)					รวม	
	ประเภทที่ 1		ประเภทที่ 2		ประเภทที่ 3		
	บ้านเดี่ยว	บ้านแฝด	ตึกแถว	ทาวน์เฮ้าส์	อพาร์ทเมนต์		คอนโดมิเนียม
จำนวน (ตัวอย่าง)	173	7	43	96	3	31	353
ร้อยละ	48.2	2.7	12.2	27.2	0.9	8.8	100
รวมร้อยละ	50.9		39.4		9.7		100

การแบ่งที่อยู่อาศัยออกเป็น 3 ประเภท ดังตาราง 6 ข้างต้น จากนั้นทำการสำรวจที่อยู่อาศัยของสมาชิกชมรมฯ ประเภทละ 2 ตัวอย่าง โดยนำมาศึกษาพื้นที่ใช้งานและขนาดเฉลี่ยของแต่ละกรณีศึกษา

ตาราง 7 แสดงพื้นที่ใช้งานและขนาดเฉลี่ยของแต่ละกรณีศึกษา

พื้นที่ใช้งาน	ขนาดخان/ระเบียบบ้าน (ตร.ม.)	เฉลี่ย	ขนาดห้องนอน (ตร.ม.)	เฉลี่ย	ขนาดห้องนั่งเล่น (ตร.ม.)	เฉลี่ย	ขนาดที่จอดรถ (ตร.ม.)	เฉลี่ย	ขนาดห้องครัว (ตร.ม.)	เฉลี่ย	ขนาดห้องน้ำ (ตร.ม.)	เฉลี่ย
ประเภทที่ 1	กรณีศึกษา1	16.00	22.7	26.35	48.00	39.00	18.00	17.00	12.00	21.00	4.70	4.35
	กรณีศึกษา2	12.00										
ประเภทที่ 2	กรณีศึกษา3	5.70	15.60	16.80	12.00	11.50	0.00	0.00	10.00	6.50	3.20	3.20
	กรณีศึกษา4	10.00										
ประเภทที่ 3	กรณีศึกษา5	3.80	11.20	11.40	12.80	9.90	0.00	0.00	6.00	4.25	4.00	3.30
	กรณีศึกษา6	2.60										

วัตถุประสงค์ข้อ 2 วิเคราะห์ความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ การวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งข้อมูลการแจกแจงตารางแบบไขว้ (crosstab) ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลระหว่างข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยปัจจุบัน และ ส่วนที่ 2 ข้อมูลระหว่างข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งานในที่อยู่อาศัย ดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงพื้นที่ใช้งานและขนาดเฉลี่ยของแต่ละกรณีศึกษา

ข้อมูล	สรุปผล
รายได้หลังเกษียณและลักษณะที่อยู่ปัจจุบัน	พบว่า ในทุกระดับรายได้ส่วนใหญ่มีการอยู่ในที่อยู่อาศัยประเภทบ้านเดี่ยว
รายได้หลังเกษียณและระยะเวลาที่พักอาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน	พบว่า ผู้สูงอายุทุกระดับรายได้ ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่พักอาศัย ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน เป็นเวลามากกว่า 20 ปี
รายได้หลังเกษียณและผู้อยู่อาศัยรวม	พบว่า ผู้สูงอายุซึ่งมีระดับรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาท ส่วนใหญ่อาศัยร่วมกับอื่น ๆ เช่น ญาติ พี่น้อง แม่บ้าน เป็นต้น ส่วนผู้สูงอายุซึ่งมีระดับรายได้มากกว่า 50,000 บาท ส่วนใหญ่อาศัยร่วมกับคู่สมรสและบุตรหลาน
รายได้หลังเกษียณและการวางแผนที่อยู่อาศัย	พบว่า ผู้สูงอายุทุกระดับรายได้ ส่วนใหญ่เลือกที่อยู่อาศัยเดิม รองลงมาเป็นการวางแผนในการเลือกที่พักสำหรับผู้สูงอายุ และอื่นๆ เช่น อพาร์ทเมนต์ บ้านญาติ พี่น้อง เป็นต้น
การประเมินสุขภาพตนเองและผู้อยู่อาศัยรวม	พบว่าผู้สูงอายุที่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับไม่ดีมากฯ อาศัยอยู่กับอื่นๆ เช่น ญาติ แม่บ้าน ผู้สูงอายุที่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับไม่ดีอาศัยกับบุตรหลานมากที่สุด ผู้สูงอายุที่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับปานกลางและระดับดีอาศัยอยู่กับญาติมากที่สุด ผู้สูงอายุที่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับดีมากอาศัยอยู่กับบุตรหลานและคู่สมรสมากที่สุด
การประเมินสุขภาพตนเองการวางแผนที่อยู่อาศัย	พบว่าผู้สูงอายุที่ประเมินสุขภาพตนเองในระดับปานกลาง-ดี ส่วนใหญ่มีการวางแผนในการอยู่อาศัยที่เดิม
รายได้หลังเกษียณและแผนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	พบว่าผู้สูงอายุทุกระดับรายได้ส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่กำลังจะปรับปรุงที่อยู่อาศัย
รายได้หลังเกษียณและแหล่งเงินในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	พบว่าผู้สูงอายุทุกระดับรายได้ ส่วนใหญ่มีรูปแบบในการใช้เงินเก็บส่วนตัวในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย
การประเมินสุขภาพตนเองและแผนในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย	พบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ดีมีแนวโน้มการปรับปรุงที่อยู่อาศัยแล้ว ส่วนผู้สูงอายุที่มีสุขภาพปานกลาง-ดีส่วนใหญ่มีแนวโน้มกำลังจะปรับปรุงที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมากมีแนวโน้มที่จะไม่ปรับปรุง
การประเมินสุขภาพตนเองและพื้นที่ภายในบ้าน ที่เคยเกิดอุบัติเหตุ เช่น หกล้ม ลื่น สะดุด หรืออื่น ๆ	พบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีส่วนใหญ่เกิดอุบัติเหตุพื้นที่ที่ห้องครัวและห้องน้ำ ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพปานกลางส่วนใหญ่เกิดอุบัติเหตุพื้นที่ที่ห้องน้ำ ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีส่วนใหญ่เกิดอุบัติเหตุพื้นที่ที่ห้องครัว ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมากส่วนใหญ่เกิดอุบัติเหตุพื้นที่ที่จอดรถ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เสนอแนะแนวทาง งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ในที่อยู่อาศัยแต่ละประเภท จากการสำรวจที่อยู่อาศัยจากกรณีศึกษา ทั้ง 3 ประเภท โดยแบ่งตามพื้นที่การใช้งาน และการวิเคราะห์งบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย สามารถแบ่งข้อมูลงบประมาณวัสดุตามราคาเริ่มต้นในท้องตลาดและสำนักงานดัชนีเศรษฐกิจการค้า²⁴ (ไม่รวมค่าแรง) ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยได้ ตามประเภทที่อยู่อาศัย โดยขนาดพื้นที่เป็นค่าเฉลี่ยของแต่ละประเภทของกรณีศึกษา ซึ่งงบประมาณเริ่มต้นคิดจาก ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ x ราคาเริ่มต้นของวัสดุแต่ละประเภท(คิดราคาต่ำสุดของแต่ละประเภทวัสดุ) ดังตาราง 9 ซึ่งวัสดุพื้นที่ใช้จะเป็นวัสดุพื้นที่ที่มีความผิวดมตามมาตรฐานวัสดุปูพื้นเยอรมนี โดยค่าความผิวดมภายในพื้นที่บ้าน R9 - 10²⁵ เป็นกระเบื้องแกรนิตโต้ (ราคา 200 - 1,800 บาท/ตร.ม.) และพื้นที่รอบตัวบ้านเป็น R11 - R12 ซึ่งรอบตัวบ้านใช้วัสดุคอนกรีตขัดเรียบ (ราคา 100 - 500 บาท/ตร.ม.) เห็นได้ว่างบประมาณเริ่มต้นสำหรับปรับปรุงที่อยู่อาศัยจะมีการแปรผันไปตามขนาดพื้นที่ใช้งาน รวมถึงการติดตั้งวัสดุช่วยพยุงที่แตกต่างไปตามพื้นที่ใช้งาน

ตารางที่ 9 แสดงงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

		خان/ระเบียงบ้าน			ห้องนอน		ห้อง นั่งเล่น	ห้องอดร	ห้องครัว	ห้องน้ำ		
วัสดุ		พื้น (R11-R12)	ราวจับช่วย ทรงตัวขณะลุก - นั่ง	พื้น (R9-R10)	ราวจับช่วย ทรงตัวขณะลุก - นั่ง	พื้น (R9-R10)	พื้น (R11-R12)	พื้น (R9-R10)	ชุดครัว built-in	พื้น (R11-R12)	ชุดฝักบัว สุขภัณฑ์ ก๊อกน้ำ	ชุดราวจับและ ราวจับช่วย
ประเภทที่ 1	ขนาด (หน่วย)	14.00 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	26.35 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	39.00 (ตร.ม.)	17.00 (ตร.ม.)	21.00 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	4.35 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	1 (ชุด)
	งบประมาณ เริ่มต้น(บาท)	1,400	1,900	5,270	1,150	7,800	1,700	4,200	8,000	870	6,600	7,440
	รวม (บาท)	46,330										
ประเภทที่ 2	ขนาด (หน่วย)	7.85 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	16.80 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	11.50 (ตร.ม.)	0.00 (ตร.ม.)	6.50 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	3.20 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	1 (ชุด)
	งบประมาณ เริ่มต้น(บาท)	785	1,900	3,360	1,150	2,300	0	1,300	12,410	640	6,600	7,440
	รวม (บาท)	37,885										
ประเภทที่ 3	ขนาด (หน่วย)	3.20 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	11.40 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	9.9 (ตร.ม.)	0.00 (ตร.ม.)	4.25 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	3.30 (ตร.ม.)	1 (ชุด)	1 (ชุด)
	งบประมาณ เริ่มต้น(บาท)	320	1,900	2,280	1,150	1,980	0	850	10,220	660	6,600	7,440
	รวม (บาท)	33,400										

วัตถุประสงค์ข้อ 4 ติดตามผลการปรับปรุงที่อยู่อาศัย สำหรับผู้สูงอายุ จากการสำรวจที่อยู่อาศัย พบว่ากรณีศึกษาที่ 3 มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยแล้ว โดยมีการปรับให้พื้นที่ชั้น 1 เป็นส่วนนอนกระจกประสงค์ของผู้สูงอายุ กล่าวคือมีพื้นที่นั่งเล่น พื้นที่ห้องนอนและอยู่ติดกับส่วนห้องน้ำ ส่วนชั้นที่ 2 - 3 เป็นห้องนอนของผู้ดูแลและห้องเก็บของ

²⁴ “ราคาวัสดุก่อสร้างส่วนกลาง,” สำนักงานดัชนีเศรษฐกิจการค้า, สืบค้น 27 เมษายน 2563, http://www.price.moc.go.th/price/struct/index_new.asp.

²⁵Sariisik, Ali, A. et al, “Slip Safety Analysis of Differently Surface Processed Dimension Marbles,” *Journal of Testing and Evaluation* 39, 5(September 2011): 1-10.

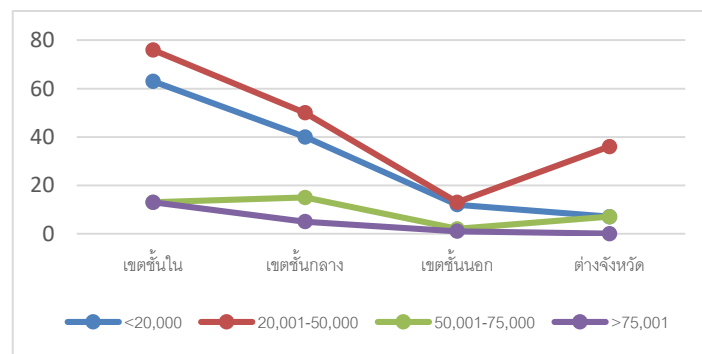

ภาพที่ 1 ผังพื้นชั้น1ของกรณีศึกษาที่ 3 (ที่มา: ผู้วิจัย)

การอภิปรายและข้อค้นพบ

ด้านเศรษฐกิจ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลจุฬาฯ (N=353) พบว่ารายได้หลังเกษียณของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่อยู่ที่ 20,001 - 50,000 บาท เมื่อศึกษาแหล่งเงินที่ใช้ในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย จึงพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้เงินจากเงินเก็บส่วนตัว รองลงมาเป็นแหล่งเงินจากเงินเดือน/บำนาญและเงินบุตรหลาน ตามลำดับ ซึ่งมีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4.9 ที่ใช้รูปแบบการเงินจากการกู้ยืม โดยสอดคล้องกับทฤษฎีวงจรชีวิตของการออมและการลงทุน (The Theory of Life - Cycle Saving and Investing) ลักษณะที่สอดคล้อง : จากสมมติฐานวงจรชีวิต มีการตั้งสมมติฐานไว้ว่า เมื่อเวลาออกจากงาน และในช่วงบั้นปลายชีวิต การออมจะติดลบเพราะเป็นช่วงเกษียณอายุการทำงาน²⁶ การใช้เงินก้อนหรือเงินในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย จึงมาจากเงินเก็บส่วนตัวเป็นหลัก มากกว่าเงินในรูปแบบของเงินเดือนหรือเงินบำนาญ

ด้านสังคม ที่อยู่อาศัยปัจจุบันของสมาชิกชมรมฯ โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (N=353) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 85.5 และอยู่ในต่างจังหวัดร้อยละ 14.2 ซึ่งหากแบ่งตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าผู้อาศัยในเขตกรุงเทพฯ ขึ้นในมากที่สุดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาเป็นเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลางและชั้นนอกตามลำดับ และแบ่งการศึกษารายได้หลังเกษียณออกเป็น 4 ช่วงคือ น้อยกว่า 20,000 บาท, 20,001 - 50,000 บาท, 50,001 - 75,000 บาท และ มากกว่า 75,000 บาท

ภาพที่ 2 แผนภูมิรายได้หลังเกษียณและเขตที่อยู่อาศัย (ที่มา : ผู้วิจัย)

ซึ่งหากทำการแจกแจงแบบตารางไขว้ (crosstab) ระหว่างรายได้หลังเกษียณและเขตที่อยู่อาศัยพบว่าผู้อาศัยสอดคล้องกับแนวคิดการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัย คือผู้ที่มีรายได้น้อยจะมีแนวโน้มที่จะอาศัยในเขตพื้นที่ชั้นในมากกว่า เนื่องจากเป็นแหล่งงาน สถานศึกษาและสถานพยาบาล โดยสอดคล้องแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัย²⁷ ลักษณะที่สอดคล้อง : ผู้ที่มีรายได้น้อยจะพยายามเลือกที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน สถานที่ทำงาน โรงเรียน และโรงพยาบาล เพราะช่วย

²⁶ "The Theory of Life-Cycle Saving and Investing," Zvi, Bodie, T., Jonathan and W., Paul, Accessed March 3, 2020.

<https://doi.org/10.2139/ssrn.1002388>.

²⁷ Goodall, W. L. B, *Aspects of Land Economics* (London: Estates Gazette, 1966).

ในการประหยัดค่าเดินทาง โดยอาจมีการเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าบ้าน ส่วนผู้มีรายได้สูง จะสามารถเลือกที่อยู่อาศัยโดยไม่ต้องสนใจว่าที่อยู่อาศัยและที่ทำงานต้องสัมพันธ์ต่อกัน เพราะผู้มีรายได้สูงจะสามารถเดินทางได้รวดเร็ว โดยใช้เวลาเท่ากับผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ใกล้แหล่งงาน และเมื่อศึกษาต่อมาเกี่ยวกับระยะเวลาในการอยู่อาศัยที่เดิมของผู้สูงอายุ (N=353) จากการสำรวจผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยที่เดิมมากกว่า 20 ปี สูงสุด ร้อยละ 54.5 ตามแนวคิด aging in place²⁸ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่เลือกที่อยู่อาศัยในขณะที่ทำงาน มีแนวโน้มจะอยู่อาศัยต่อกระทั่งถึงวัยสูงอายุ

ด้านงบประมาณในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เมื่อนำค่าใช้จ่ายที่ทำการประมาณไว้ที่ 33,400 - 46,330 บาท มาเทียบกับรายได้ประจำเดือนของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (mode) ที่อยู่ในช่วง 20,000 - 50,000 บาท โดยจะใช้เงินในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยออมเงินรายเดือน ที่ร้อยละ30ของรายได้ (6,000 - 15,000บาท) พบว่าผู้สูงอายุ 1 คน จะใช้ระยะเวลาในออมเงินเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย มากกว่า 7 เดือน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต การแบ่งประเภทที่อยู่อาศัยตามขนาดพื้นที่ดิน มีเลือกกรณีศึกษาและพื้นที่ในการศึกษาในกรณีศึกษาที่จำกัด จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับขนาดพื้นที่อื่นได้

บรรณานุกรม

- "กฎกระทรวง ฉบับที่ 55 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522." **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 124 ตอนที่ 17ก. (2550, 26 มีนาคม).
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คณะกรรมการแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ. **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2561)**. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์, 2553.
- กระทรวงสาธารณสุข. กรมอนามัย. "ชมรมผู้สูงอายุ: การศึกษารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม." **วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม** (2539). สืบค้น 14 ตุลาคม 2562. <http://advisor.anamai.moph.go.th>.
- งานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ. **ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร, ม.ป.ป.
- เจษฎา ชัยเจริญกุล. **"สภาพการอยู่อาศัยและการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ วัยต้น วัยกลาง และวัยปลาย จังหวัดสระบุรี"**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- เต็มศิริ ศิริสมบัติ. **"การเตรียมการด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ในกรุงเทพมหานคร"**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์. **คู่มือการออกแบบเพื่อทุกคน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558.
- บัญชา บุณยสิงห์. **"ความต้องการที่อยู่อาศัยในวัยสูงอายุของผู้ที่ทำงานบริษัทชั้นนำในกรุงเทพมหานคร"**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ปฏิพันธ์ แทนเมือง. **"แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงด้านกายภาพศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ"**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ปัทมาสน์ เพชรสม. **"พฤติกรรมสุขภาพของผู้สูงอายุไทย"**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- ปิยดา พันสนธิ. **"ความต้องการที่อยู่อาศัยหลังเกษียณของบุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น"**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

²⁸ Lawlor and Thomas, *Residential Design for Aging in Place* (Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 2008).

- มงคล ปฐมกุลเวสารัช. **"การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ : กรณีศึกษา ตำบลท่างาม อำเภอนิคมบ่งชี จังหวัดสิงห์บุรี."** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561.** นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2562.
- เมธีรา ศิริทัศน์กุล. **"การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการต่อเติมที่อยู่อาศัยประเภททาวน์เฮาส์ระดับราคาปานกลาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล."** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- ลิขิตศรี พุฒินกร. **"แนวทางการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเมือง: กรณีศึกษา ชุมชนผู้สูงอายุในสวนสาธารณะ ลุมพินี กรุงเทพมหานคร."** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. **แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.
- สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. **คู่มือชมรมผู้สูงอายุ.** กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- สำนักงานดัชนีเศรษฐกิจการค้า. **"ราคาวัสดุก่อสร้างส่วนกลาง."** สืบค้น 27 เมษายน 2563.
http://www.price.moc.go.th/price/struct/index_new.asp.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **"การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย."** สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562.
<http://sevice.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries01.html>.
- สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร. **"การแบ่งเขตพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร."** สืบค้น 5 กรกฎาคม 2562. <http://wiki.kpi.ac.th>.
- หน่วยปฏิบัติการวิจัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและคนพิการ. **บ้านปลอดภัยวัยเกษียณ.** กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- Inchan Jakkaphong. "รพ.จุฬาฯ ให้บริการผู้สูงอายุครบวงจร." สืบค้น 14 ตุลาคม 2562. www.thaihealth.or.th: สสส.
- Goodall, W. L. B. **Aspects of Land Economics.** London: Estates Gazette, 1966.
- Lawlor and Thomas. **Residential Design for Aging in Place.** Hoboken, NJ.: John Wiley & Sons, 2008.
- Sariisik, Ali, A. Hurryet, C. Gultekin and S. Gencay. "Slip Safety Analysis of Differently Surface Processed Dimension Marbles." *Journal of Testing and Evaluation* 39, 5(September 2011): 1-10.
- Statista. **"Share of Aging Population Singapore 2015-2035."** Accessed March 5, 2020.
<https://www.statista.com/statistics/713663/singapore-forecast-aging-population/>.
- United Nations. Population Division. Department of Economic and Social Affairs. **"World Population Ageing 2019."** Accessed March 3, 2020. <http://www.un.org/en/development/desa/population/>.
- Zvi, Bodie, T., Jonathan and W., Paul. **"The Theory of Life-Cycle Saving and Investing."** Accessed March 3, 2020. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1002388>.